

Onko koulu hukkaamassa perustehtävänsä?

Syksyllä eläkkeelle jäänyt Hauhon yhtenäiskoulun rehtori Pekka Paappanen tarkastelee peruskoulua nyt pienen etäisyyden päästä. Hänestä suomalainen koulujärjestelmä on kansainvälisesti tarkastellen huikean tasa-arvoinen ja toimiva, mutta parannettavaakin löytyy.

Maailmassa ei ole kuin kolme maata, jotka tarjoavat koululaisilleen lämpimän aterian vielä lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa, ja Suomi on yksi niistä.

– Kun tätä konetta tarkastelee kansainvälisestä perspektiivistä, niin kyllähän se toimii, mutta sisältä löytyy vielä paljon korjattavaakin, **Pekka Paappanen** toteaa.

Vuoden 2020 rehtorina palkittu Paappanen on toiminut uransa aikana muun muassa luokanopettajana, erityisopettajana, aineenopettajana, opetuspäällikkönä, kouluttajana, sivistystoimenjohtajana sekä yli 15 vuotta yhtenäiskoulun rehtorina. Paappanen tunnetaan myös innokkaana positiivisen johtamisen ja monipuolisten kumppanuuksien puolestapuhujana.

Kumppanit mukaan

Paappanen näkee suomalaisen sivistys- ja kulttuurikasvatuksen hajaantuneen moniarvoisuuden lisääntymisen myötä. Tämän vuoksi koulun sivistys- ja kulttuurikasvatus on entistäkin tärkeämpää. Koska se on aika iso vastuu, kannattaa

Paappasen mielestä rinnalle ottaa hyviä kumppaneita.

– Koulun tehtävä on avata lapsille erilaisia maailmoja, joihin kuuluvat esimerkiksi taide ja kehollisuus. Mutta ei koulu kaikkeen yksin pysty, Paappanen toteaa ja nostaa resurssipulan ratkaisuksi kansallisesti rahoitettuja ohjelmia, kuten Liikkuvan koulun ja Taidetestaajat.

– Esimerkiksi yläkoululaisille suunnattu Taidetestaajat on tosi tärkeä askel takaisin siihen koulun perustehtävään eli sivistyksen äärelle. Minusta on äärimmäisen tärkeää, että nuoret pääsevät käymään näissä Suomen kansallisissa taidelaitoksissa, kuten oopperassa ja Ateneumissa, Paappanen painottaa.

Taidetestaajat vie kahdeksaluokkalaisten tutustumaan myös paikalliseen kulttuuriperintöön ja lähialueiden taidelaitoksiin. Monissa kunnissa Taidetestaajat toimii eräänlaisena kulttuurikasvatussuunnitelmien huipentumana ja siirtymäriittinä lastenkulttuurin piiristä aikuisten ohjelmistojen pariin.

– Myös alakoulujen on mahdollista tehdä yhteistyötä kulttuuritoimijoiden kanssa. Esimerkiksi kesäteattereiden harrastelijanäyttelijöillä voi olla annettavaa koulun ilmaisutaidon opetuksessa tai



kerhotoiminnassa. Käsityöläiset, taiteilijat ja taiteen perusopetusta tarjoavat taideoppilaitokset ovat kokemukseni mukaan mielellään tekemisissä koulujen kanssa, Paappanen vinkkaa.

Tärkeimmät luvut

Opetussuunnitelman perusteiden toisen ja kolmannen luvun mukaan perusopetuksen tehtävä on tarjota oppilaille mahdollisimman laaja yleissivistyksen perusta sekä tukea heidän kasvuaan ihmisyyteen, joka pyrkii totuuteen, hyvytyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Paappanen on huolissaan siitä, että koulu tuntuu olevan unohtamassa tämän perustehtävänsä.

– Ongelma on se, että opetussuunnitel-

man perusteita luetaan Suomessa väärin päin. Lukeminen aloitetaan helposti luvusta 13, jossa alkavat oppiainekohtaiset sisällöt, vaikka koko opuksen tärkeimmät luvut olisivat heti siellä alussa, luvuissa kaksi ja kolme. Siellä ovat ne koulun perustehtävät ja arvoperustat, joiden pitäisi toimia kaiken opetuksen pohjana, Paappanen toteaa painokkaasti.

Pilke silmäkulmassa hän yhtyy kuuluisan englantilaisen professorin ja koulujärjestelmän kriitikon, **Ken Robinsonin**, näkemykseen siitä, että nykyisenlainen koulu kaventaa ihmisenä olemista.

– Mihin ihminen enää tarvitsee esimerkiksi kehoa? Paappanen kysyy ja vastaa Robinsonia siteeraten: ”Kuljettamaan vasen aivopuolisko palaveriin.” Siinä on, hieman kärjistetysti toki, meidän kehollisuuden maisemamme.

Kampus kuin keidas

Nykyään on trendinä rakentaa niin sanottuja elämänkaarikampuksia, eli laittaa päiväkodit, koulut ja vanhusten hoivakodit samaan pihapiiriin. Jos Paappanen saisi päättää, hän veisi kampusrakentamista täysin eri suuntaan – kohti hyvinvoinnin, kulttuurin ja sivistyksen keskuksia, joissa viereisissä operoisivat oppilaitokset, liikunta- ja kulttuurialan toimijat, käsityöläiset sekä hyvinvointialan yrittäjät.

– Elämänkaarikampuksissa koululaiset ovat nyt puristuksessa huoli- ja hoivapuhen keskellä. Viime aikoina huoli- puhe on alkanut ottaa koulumaailmasta muutenkin niskalenkkiä. Tietenkin on olemassa huolia, mutta niiden käsittelemiseksi on omat mekanisminsa, eivätkä saisi viedä liikaa tilaa energialta, ilolta ja

Vasta eläköitynyt vuoden 2020 rehtori Pekka Paappanen patistaa kouluja kirkastamaan perustehtävänsä.

eteenpäin katsomiselta.

Paappasen mukaan koulun tulisi olla nimenomaan yhteiskunnan tulevaisuususkoinen ja ratkaisukeskeisin instituutio, kuin valoisa keidas keskellä harmaata arkea.

– Huolipuhen lisäksi kouluväki osaa kyllä puhua aiheettomista poissaoloista. Mutta uskallammeko me puhua aiheettomista läsnäoloista? Onko meidän toimintamme sellaista, että tänne kannattaa tulla?

Vaikka kysymys on vaikea, Paappasen mielestä se pitäisi uskaltaa esittää, sillä kysymys on kuitenkin pohjimmiltaan hyväntahtoinen.

– Koulu on upea paikka, jolla on kaikki eväät onnistumiseen. Me voimme auttaa lasta ja nuorta ymmärtämään maailmaa, itseään ja toisiaan. Kun yksilö löytää hyvän suhteen omaan itseensä ja toisiin ja kiinnittyy sillä tavalla elämään, hän keksii kyllä ratkaisut.



HEIDI RANTANEN, Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto. Kirjoittaja on Taidetestaajat-toiminnan viestinnän suunnittelija, aloitteleva taidemaalari ja innokas keittiöpsykologi, joka ajautui aikanaan töihin koulutus- ja kasvatusalalle – eikä aio sieltä poistua ennen kuin eläköityminen (tai rahoitusvaje) korjaa.